

מנחת חינוך

מנחת חינוך היא המנחה המיוחדת המובאת על ידי כהן הדייט ביום הראשון של עבודתו במקדש. לאחר הקרבה זו הוא הופך לכהן הכשר להקרבה. "זֶה קָרְבַּן אֶהְרֹן וּבְנָיו אֲשֶׁר יִקְרְיבוּ לָהּ בְּיוֹם הַמִּשָּׁח אֹתוֹ..." (ויקרא ו, יג) יוצא דופן הוא הכהן הגדול שמביא את המנחה הזו בכל יום מימי עבודתו.

ייחודה של מנחה זו היא באופן הבאתה: על הכהן לקחת כמות של עשירית איפה סולת, ולהקריב מחצית מן הכמות בבוקר ואת המחצית הנותרת בערב (ויקרא, ו, יג). על פי הרמב"ם כל מחצית עשרון נעשית לשש חלות (הלכות מעשה הקרבנות, פרק יג). המשנה ומדרשי ההלכה מדייקים שכיוון שאופן ההבאה הוא בדרך של חציית העשרון השלם, הרי שהמצווה השלמה מתקבלת רק על ידי ביצוע שני חלקיה. לכן, כהן שהביא את שש החלות ממחצית העשרון בבוקר ואבדה המחצית הנותרת על חלותיה, אינו יכול להשלים את המלאכה אלא באמצעות לקיחת עשרון שלם חדש (בבלי, מנחות נ, ב). ישנן עוד כמה מצוות שנחלקות לשנים. חובת קריאת שמע מוטלת עלינו פעמיים ביום, ערב ובוקר קרבן התמיד אף הוא קרבן שיש להקריבו פעמיים ביום. אולם, בעוד שלגבי קריאת שמע וקרבן התמיד למדו שאין תלות בין שני החלקים, כל אחד מהם הוא מצווה העומדת בפני עצמה. הרי שכהן שהביא רק את מנחת החינוך של בוקר לא קיים את המצווה כלל (פרשת דרכים, דרך מצוותיך, א, מצווה כג).

כיוון שהקרבן הזה מובא פעם בחיים, ביום הראשון לכניסת הכהן לעבודת המקדש, יש לקשור את ההליך המיוחד שלו, עם מטרת החניכה. ניתן לשער שכהן שלא עבד מעודו במקדש מתכונן ליום הכניסה כאל יום שיחול בו שינוי קיצוני באורחות חייו. בהתאמה, ההכנה אינה כרוכה רק בלימוד הלכות הקרבנות, אלא גם בלימוד מעמיק של הפעולות השונות, של אזורי המקדש השונים, הכרת פרטי הלבוש ושימושם, סדרי הטהרה, הלכות קדושת המקום ואף הכרת הזכויות והחובות הנגזרות מן התפקיד. ההכרעה מה מכל אלו ילווה את הכהן ביומו הראשון ויובלט כטקס מעבר וכהכנסה בסוד העבודה אינה אקראית. תוכן מעשה החינוך מצביע על מרכז הכובד של עבודת המקדש. מעשה זה אמור להכניס את הכהן ברוי החוויה שאותה יצטרך לסגל לעצמו בעומדו לשרת בבית ה'.

בהקשר זה בולטת ותמוהה מאד התפצלותה של החניכה לשני חלקים: כיצד ניתן לחנוך אדם פעמיים? שהרי לא ניתן לחזור פעמיים על ההזדמנות הראשונה. מן הפעם השנייה כבר מתחילה השגרתיות והניסיון. מסתבר לומר, שאת הדבר הזה סימנה התורה כיעד עבור הכהנים. ניתן לומר שעל הכהנים העומדים לפני ה' לבוא מידי יום ביומו ולחזור שוב ושוב על אותה הפעולה, לא מתוך שכרון חושים ולא מתוך התלהבות של רגע. עליהם להיות נתונים באיזון כוחות, לסגל לעצמם את מידת ההשתוות, להבין את מגבלות תפקידם ולא להניח את עצמם ואת החוויה האישית שלהם במרכז עולמם.

אולם, ניתן להסביר באופן כמעט הפוך את המנחה הזו. הכהנים מצווים לבוא בהתלהבות של הפעם הראשונה בכל הקרבה והקרבה, שהרי ההקרבה הראשונה שלהם אינה מסתיימת אלא בהקרבה השנייה. לכן, גם שאר עבודתם בכל יום צריכה להיות כחדשה.

הנחת מוצא אחרת תקרב את שני ההסברים המנוגדים. ההנחה שהאדם משתנה או אמור להשתנות כל העת גורמת לכך שהשגרה שלו בנויה מרצף אירועים חדשים. בכל פעם, האדם נכנס אל החוויה כשהוא עצמו מביא עמו מטען נוסף של עוצמות ושל ידע ואף יכולות אחרות. החובה לשוב לנקודת המוצא שממנה נפתח התהליך האישי ולפצוח באותה פעולה שוב ושוב, מקנה לעבודה את הנדרש להתקדשות ולהתעלות. הפעם הראשונה נראית מנקודת המבט הזו בוטרית וראשונית בעוד שהפעמים הבאות עולות על זו הראשונה, מפני שההתרגשות הנובעת מן הצמיחה וההבשלה עולה עליה פי כמה מונים. פעמים רבות אנו מוצאים את עצמנו מתגעגעים לחזור

בס"ד, אתר בית מורשה, פרשת צו התשע"ג, מיכל טיקוצ'ינסקי

על חוויה שחווינו פעם, ולו כדי לחוות אותה על מלוא משמעותה וכדי להפיק ממנה את המירב. העיקרון הזה טמון בתהליך חינוכו של הכהן.

המדרש מבאר את הכפילות שבקרבן באופן אחר:

זה קרבן אהרן ובניו, רבי לוי פתח (תהלים עה) כי אלהים שופט. מטרוניתא שאלה את ר' יוסי בר

חלפתא אמרה לו בכמה ימים ברא הקדוש ברוך הוא את עולמו

אמר לה לששת ימים דכתיב (שמות לא) כי ששת ימים עשה ה' את השמים וגו',

אמרה לו ומאותה שעה עד עכשיו מהו יושב ועושה

אמר לה מזווג זווגים (ויקרא רבה, צו, ח)

המשכו של המדרש ידוע, אותה אישה סברה שהקב"ה 'מתבטל' בזווגו זיווגים, שהרי אין שום קושי בדבר. היא ניסתה את כוחה עד שגילתה שקישור איש ואישה מצריך מעורבות כל כך עמוקה בנבכי נפשם של המשודכים, שאין אדם שיכול לעמוד בה. המדרש הזה, המוצמד לקרבן אהרן ובניו בחינוכם, מרמז שרק מי שהפריד בין שני החלקים יכול לקרב ביניהם. רק מי שעמד בבוקר וניסר בין הדבקים, יודע שלעת ערב יחזרו להשלים זה את זה. הכהן העומד להקריב את קרבן חינוכו, צריך לראות במלאכתו מלאכת מחשבת, רקמת שתי וערב שפעולתה היא יסוד העולם.